

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН САЛБАРЫН
УДИРДАХ АЖИЛТНЫ ЗӨВЛӨГӨӨН **2022**

Халдварт бус өвчний хяналт сэргийлэлт, цаашдын чиг хандлага

Эрүүл мэндийн газар,
Нийгмийн эрүүл мэндийн төв М.Цэцэгсүрэн

Танилцуулгын агуулга

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН САЛБАРЫН
УДИРДАХ АЖИЛТНЫ ЗӨВЛӨГӨӨН 2022

Эрт илрүүлэг үзлэг, зохион байгуулалт

Халдварын бус
өвчний эрт илрүүлэг

Хэрэгжиж буй
бодлогын баримт бичиг

Хавдрын эрт илрүүлэг,
бүртгэл мэдээлэл

Сэргийлж болох
өвчлөл, нас баралт

Хэрэгжиж буй бодлогын баримт бичиг

- “Хавдрын эсрэг” арга хэмжээний төлөвлөгөө батлах тухай 2021-06-10 өдрийн А/360
- “Эрүүл идэвхтэй амьдрал” 2021-2024 оны арга хэмжээний төлөвлөгөө 2021-12-13 өдрийн А/780
- “Эрүүл чийрэг эр хүн” арга хэмжээний төлөвлөгөө батлах тухай 2021-09-09 өдрийн А/559
- Ахуйн орчин дахь осол, гэмтэлд өртөх эрсдэлийг үнэлэх заавар 2021-12-09 өдрийн А/761
- “Хүн амын идэвхтэй хөдөлгөөнөөр хичээллэх мэдлэг, хандлага, дадлыг тогтоох, хөдөлгөөний хомсдолоос урьдчилан сэргийлэх, зөвлөн туслах үйлчилгээ үзүүлэх заавар” 2021-02-24 өдрийн А/73
- “Хүн амын нас, хүйс, эрүүл мэндийн эрсдэлд суурилсан зонхилон тохиолдох халдварт болон халдварт бус өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, эрт илрүүлэх үзлэг, шинжилгээ, оношилгоог зохион байгуулах журам” ЭМС-ын 2022-03 өдрийн А/139

Орон нутгийн төсөл хөтөлбөрүүд, анхаарах асуудал

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН САЛБАРЫН
УДИРДАХ АЖИЛТНЫ ЗӨВЛӨГӨӨН **2022**

“Эрүүл шүд”

Аймгийн ИТХТ-ийн 2021
оны 27 дугаар тогтоол

- **ЗОРИЛГО:** Хүүхдийн шүдний тусламж, үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг нэмэгдүүлэх, санхүүжилтийн тогтвортой байдлыг хангаж, салбар хоорондын хамтын ажиллагааг өргөжүүлэх замаар хүүхдийн шүдний өвчний тархалт, цоорлын эрчмийг бууруулахад хөтөлбөрийн зорилго оршино.

“Эрүүл элэг”

Аймгийн ИТХТ-ийн 2021
оны 58 дугаар тогтоол

- **ЗОРИЛГО:** Хүн амын дунд хепатитийн вирусийн халдварыг эрт илрүүлж, үзлэг оношилгоо, шинжилгээ, эмчилгээнд бүрэн хамруулж, хепатитийн вирусийн шалтгаант элэгний архаг үрэвсэл, хатуурал, хорт хавдрын шалтгаант нас баралтыг бууруулна.

АНХААРАХ АСУУДАЛ

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН САЛБАРЫН
УДИРДАХ АЖИЛТНЫ ЗӨВЛӨГӨӨН **2022**

1

Одоо байгаа судалгаанд тулгуурлан нийт иргэдийн дундах өвчлөлийн тархалтын тархвар зүйн тандалт хийх боломжтой болсон

2

Эрүүл мэндийн боловсрол олгох сургалтын суурь тавигдсан, цаашид эрчимжүүлэх шаардлагатай

3

Эмчлэн эрүүлжүүлэх төлөвлөгөө гаргах баримжаа бүхий суурь судалгаатай болсон

4

Хүний нөөцийг бэхжүүлэх, зохион байгуулж байгаа үйл ажиллагааг идэвхжүүлэх шаардлагатай

Халдварын бус өвчний эрт илрүүлэг

Халдварт бус өвчний эрт илрүүлгийн үзлэг 45.2%-тай хийгдсэн нь өнгөрсөн оноос 22.4%-р буурсан.

- Артерийн гипертензи эрт илрүүлэг 48.5%
- Чихрийн шижин өвчний үзлэг 49.0%
- Умайн хүзүүнийх 36.6%
- Хөхний өмөн илрүүлэх үзлэг 50.7%
- Элэгний эрт илрүүлэг 41% хувьтай тус тус хийгдсэн.

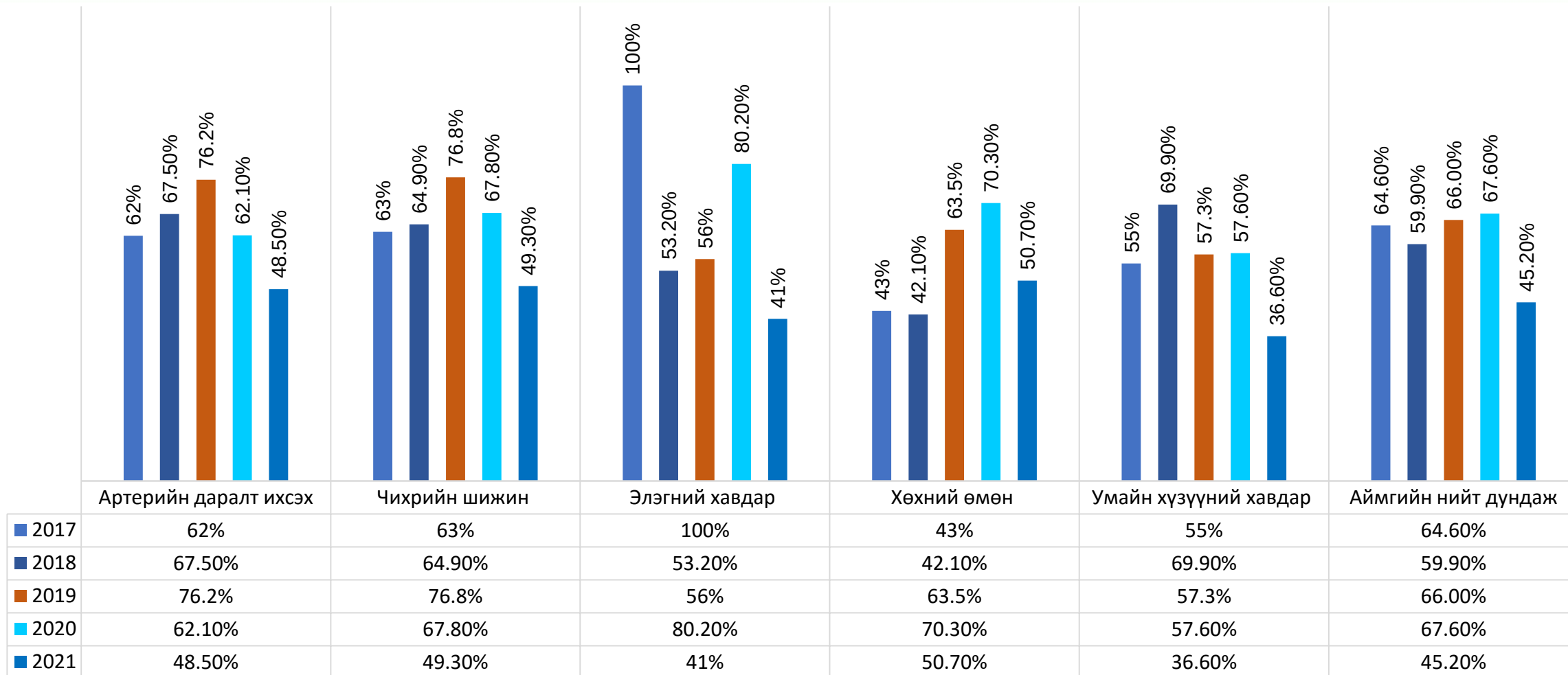
Эрт илрүүлэг үзлэгийн үр дүнд артерийн гипертензи өвчтэй 129, чихрийн шижинтэй 12, хөхний өөрчлөлттэй 117, умайн хүзүүний өөрчлөлттэй 718 хүнийг илрүүлж, 686 сорьцыг шинжилж 125 хавдрыг эд эсийн шинжилгээгээр баталгаажуулан эрт үед нь эмчилгээнд хамруулсан байна.

2021 оны эцсийн байдлаар артерийн даралт ихсэх өвчний улмаас 1286, чихрийн шижингийн улмаас 210 хүн тус тус хяналтад эмчлэгдэж байна.

Эрт илрүүлэг үзлэгийн хувь /5 жилээр/

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН САЛБАРЫН
УДИРДАХ АЖИЛТНЫ ЗӨВЛӨГӨӨН **2022**

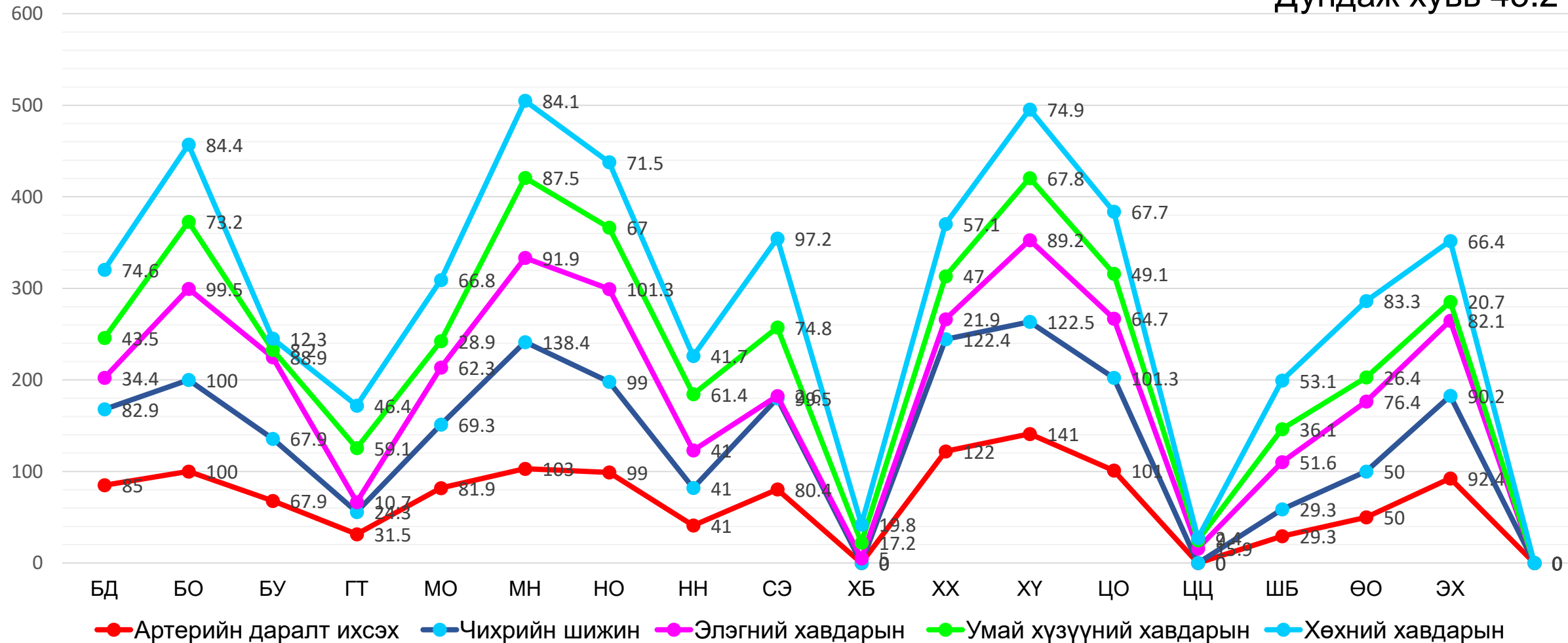
■ 2017 ■ 2018 ■ 2019 ■ 2020 ■ 2021

Эрт илрүүлгийн үзлэгийн хувь 2021 он /сумдаар/

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН САЛБАРЫН
УДИРДАХ АЖИЛТНЫ ЗӨВЛӨГӨӨН 2022

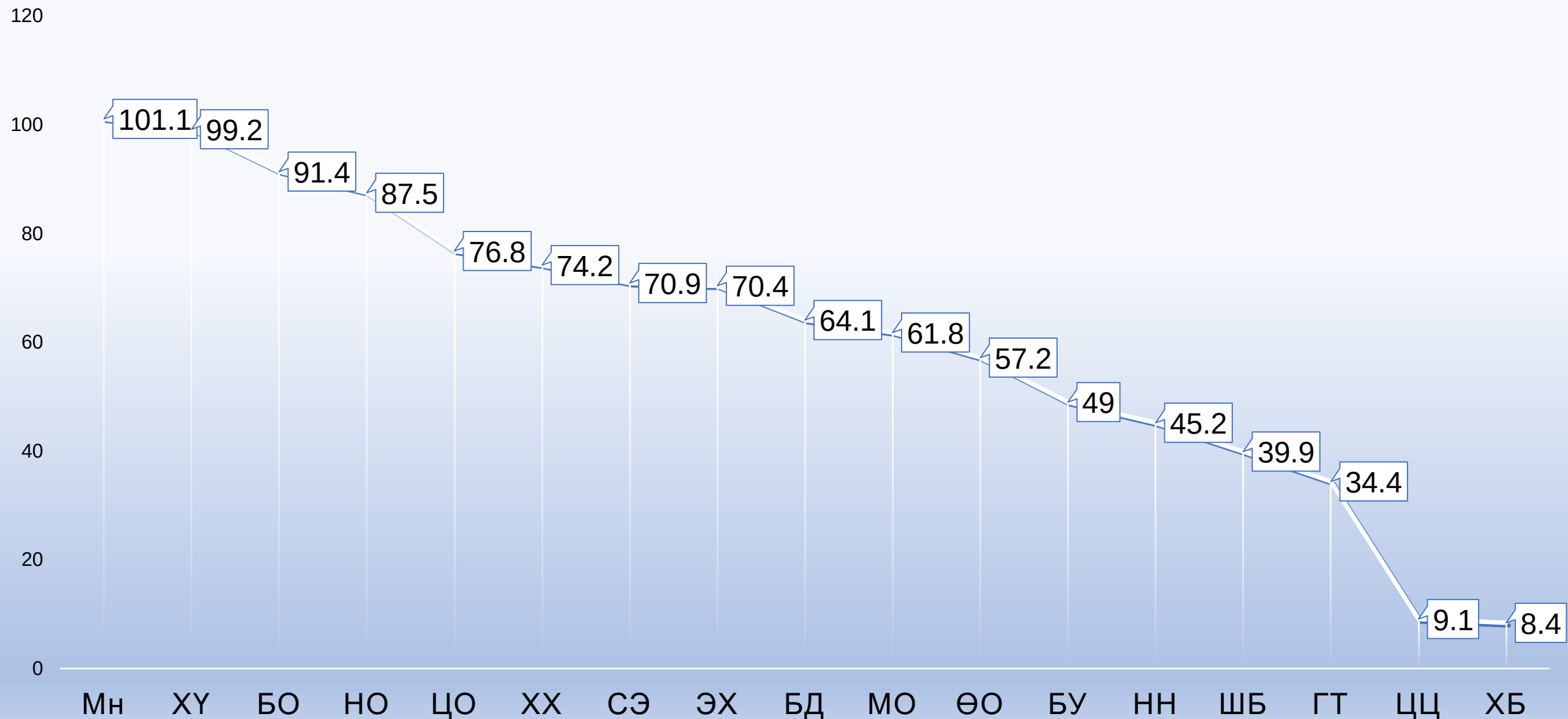
Дундаж хувь 45.2

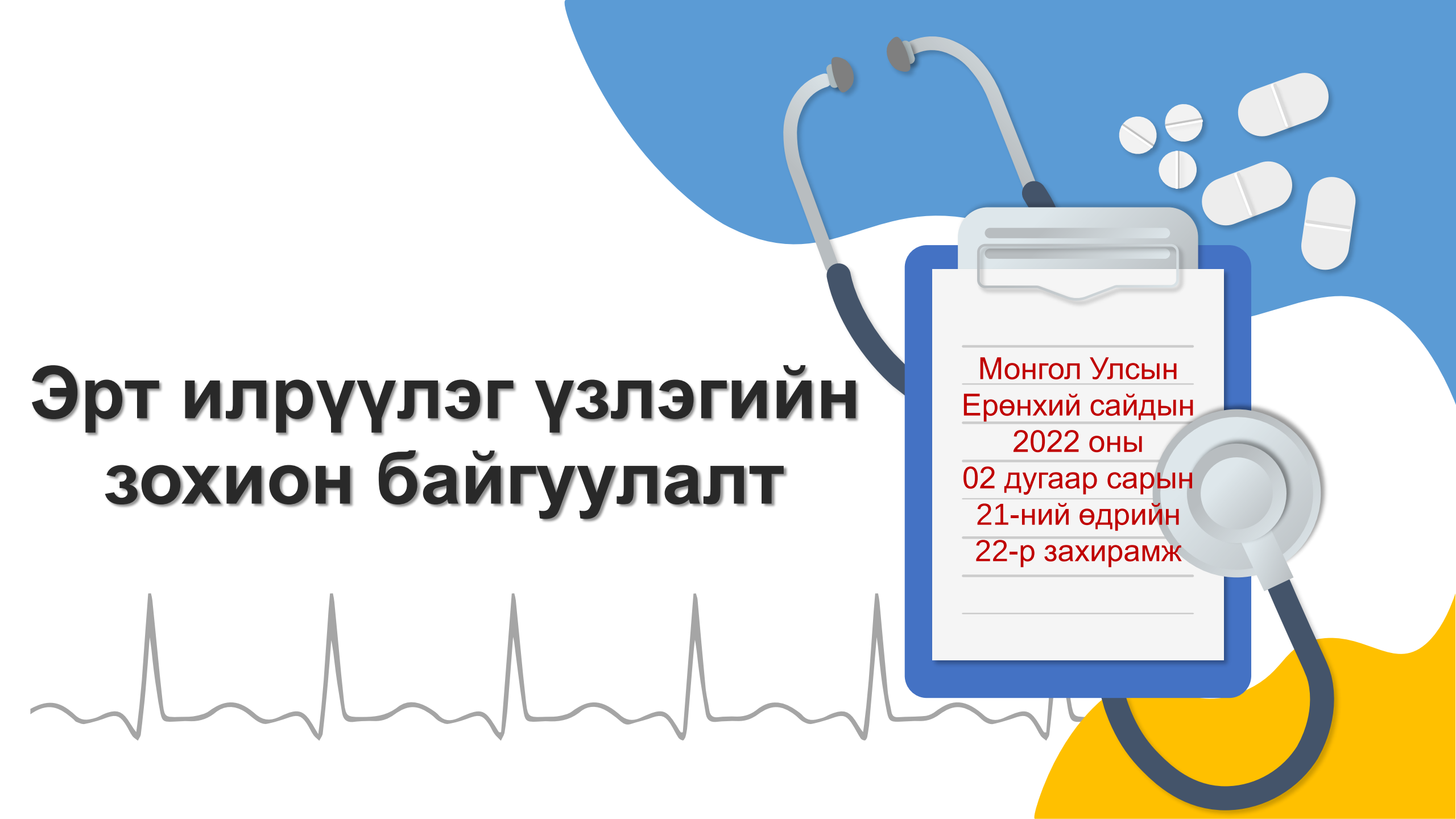

Эрт илрүүлэг үзлэгийн дундаж хувь сумдаар /2021 он/

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН САЛБАРЫН
УДИРДАХ АЖИЛТНЫ ЗӨВЛӨГӨӨН **2022**

Эрт илрүүлэг үзлэгийн зохион байгуулалт

Монгол Улсын
Ерөнхий сайдын
2022 оны
02 дугаар сарын
21-ний өдрийн
22-р захирамж

Урьдчилан сэргийлэх, эрт илрүүлэх үзлэг, шинжилгээ, оношлогооны арга хэмжээг зохион байгуулах ажлын явц

Эрүүл мэндийн сайдын 2022 оны 03 дугаар сарын 15-ны өдрийн А/139 дүгээр тушаал

ХҮН АМЫН НАС, ХҮЙС, ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ЭРСДЭЛД СУУРИЛСАН ЗОНХИЛОН ТОХИОЛДОХ ХАЛДВАРТ БОЛОН ХАЛДВАРТ БУС ӨВЧНӨӨС УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХ, ЭРТ ИЛРҮҮЛЭХ ҮЗЛЭГ, ШИНЖИЛГЭЭ, ОНОШИЛГООГ ЗОХИОН БАЙГУУЛАХ ЖУРАМ

Хүн амын нас, хүйс, эрүүл мэндийн эрсдэлд суурилсан урьдчилан сэргийлэх, эрт илрүүлэх үзлэг, шинжилгээ, оношилгооны товлол, давтамж

Эрт илрүүлэх үзлэгийн албан бичгүүд:

- 03.22 өдрийн 2/1273
- 03.24 өдрийн 7/1318
- 03.25 өдрийн 02/01/656
- 04.01 өдрийн 3/1452
- 04.05 өдрийн 236

18-24 нас

- Сүрьеэгийн үнэлгээ
- Эрүүл мэнд, бие бялдарын бүрдмэл үнэлгээ
- Артерын даралт хэмжих
- Биохимийн шинжилгээ
- Цусны ерөнхий шинжилгээ
- Шээсний ерөнхий шинжилгээ
- Гепатит С илрүүлэх хурдавчилсан сорил
- Тэмбүү илрүүлэх сорил
- ХДХВ илрүүлэх хурдавчилсан сорил
- Зүрхний цахилгаан бичлэг
- Цээжний рентген шинжилгээ /уушигны хавдар, сүрьеэ, уушигны үрэвсэл/
- Хэвлийн ЭХО /элэг, цөс, нойр булчирхай, дэлүү, бөөр, түрүү булчирхай/
- 21 насанд - Сэтгэцийн эрүүл мэндийн эрсдэлийн үнэлгээ

25-34 нас

- 18-24 насны үзлэг /бүгд/
- 30+с эхлэн 3 жилд 1 удаа эсийн шинжилгээ /эмэгтэй/
- 30+ жилд 1 удаа- Гепатит В илрүүлэх хурдавчилсан сорил

35-44 нас

- 18-34 насны үзлэгээс
- Тэмбүү илрүүлэх сорил
- ХДХВ илрүүлэх хурдавчилсан сорил
- 35+ жилд 1 удаа- Чихрийн шижингийн эрсдэлийн үнэлгээ
- 35+ жилд 1 удаа- Өлөн үеийн глюкоз
- 35+ жилд 1 удаа- Улаан хоолой, ходоодны дуран
- 40+с эхлэн 2 жилд 1 удаа –Бамбайн хэт авиа
- 40+с эхлэн жилд 1 удаа – Хөхний хэт авиа /эмэгтэй/

ДАРААГИЙН БҮХ
НАСАНД ХАСАГДАНА

- 45-54 нас
- 55-64 нас
- 65-аас дээш нас

- 18-44 насны үзлэг
- Зөвхөн 45 болон 60 насанд -
Сэтгэцийн эрүүл мэндийн
эрсдэлийн үнэлгээ

0-5 нас

Батлагдсан асуумжийн дагуу

- 18 сартайгаас эхлэн жилд 1 удаа - ХБӨ-ний эрсдэлийн үнэлгээг
 - Биеийн жингийн индекс
 - Бүсэлхийн тойрог
 - Биеийн бүтэц найрлага тодорхойлох – яс, булчин, өөхний эзлэх хувь үзэх
- Зөвхөн 18 сартайд болон 3 насанд - Сэтгэцийн эрүүл мэндийн эрсдэлийн үнэлгээ
- 18 сартайгаас 2, 3, 5, 12, 15 насанд – Амны хөндий, шүдний үзлэг
- Зөвхөн 4 настайд 1 удаа – Нүдний үзлэг, хараа шалгах
- 1 жилд 1 удаа - Эмчийн үзлэг

6-17 нас

Батлагдсан асуумжийн дагуу

- 1 жилд 1 удаа - ХБӨ-ний эрсдэлийн үнэлгээг
- Зөвхөн 6, 14 насанд - Сэтгэцийн эрүүл мэндийн эрсдэлийн үнэлгээ
- Зөвхөн 12, 15 насанд – Амны хөндий шүдний үзлэг
- Зөвхөн 6 настайд 1 удаа – Нүдний үзлэг, хараа шалгах
- 2 жилд 1 удаа - Сүрьеэгийн үзлэг
- 2 жилд 1 удаа - Эмчийн үзлэг

Хавдрын эрт илрүүлэг, бүртгэл мэдээлэл

- Хавдрын эрт илрүүлэг, үр дүнтэй тогтолцоо бол **НИЙГМИЙН ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН** маш чухал үйл ажиллагаа.
- Хавдрыг эрт илрүүлэх, эрт урьдал үед нь эмчлэх, хянах тусламж үйлчилгээ нь эмнэлгийн анхан, хоёрдагч шатны үйлчилгээ, тогтолцоо голлох үүрэг гүйцэтгэх ёстой.
- ХСҮТ болон Эрүүл мэндийн газар эрт илрүүлгийг мэргэжлийн арга зүй, удирдлагаар хангах чиг үүрэгтэй.
- Мөн ХСҮТ нь хавдар оношлогдсон хүмүүстээ нарийн мэргэжлийн тусламж үзүүлж амь насыг нь аврахад бүхий чадлаа зориулж байвал зохино.

Хавдрын шалтгаант өвчлөл нас баралтыг сумдаар /2021 он/

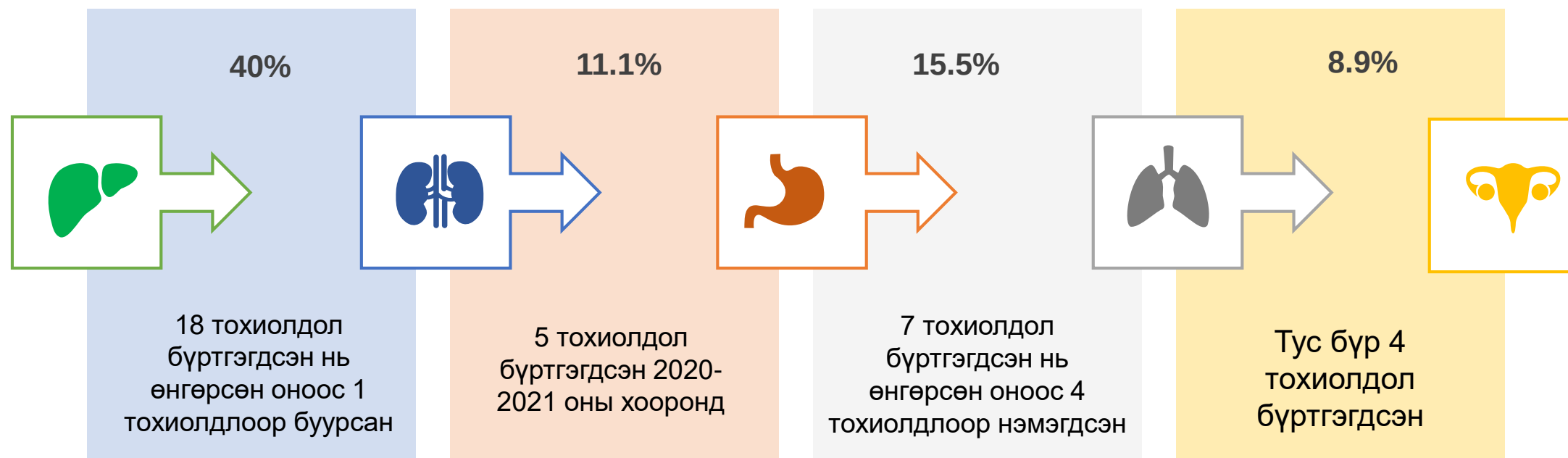
ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН САЛБАРЫН
УДИРДАХ АЖИЛТНЫ ЗӨВЛӨГӨӨН **2022**

№	Эрүүл мэндийн байгууллагын нэр	2019 он		2020 он		2021 он		Нийт	
		Өвчлөл	Нас баралт	Өвчлөл	Нас баралт	Өвчлөл	Нас баралт	Өвчлөл	Нас баралт
1.	Баяндалай сумын ЭМТ	0	4	3	6	1	3	4	13
2.	Баян-Овоо сумын ЭМТ	0	1	1	0	0	4	1	5
3.	Булган сумын ЭМТ	3	2	2	2	3	3	8	7
4.	Гурвантэс сумын ЭМТ	1	1	2	2	1	2	7	5
5.	Манлай сумын ЭМТ	0	1	2	2	0	1	2	4
6.	Мандал-Овоо сумын ЭМТ	2	2	1	1	1	1	4	4
7.	Номгон сумын ЭМТ	2	3	0	1	1	2	3	6
8.	Ноён сумын ЭМТ	1	2	2	2	0	1	3	4
9.	Сэврэй сумын ЭМТ	1	5	2	1	0	2	3	8
10.	Ханбогд сумын ЭМТ	1	7	2	5	0	3	3	15
11.	Ханхонгор сумын ЭМТ	0	1	1	2	1	1	2	4
12.	Хүрмэн сумын ЭМТ	2	1	1	2	1	0	4	3
13.	Цогт-Овоо сумын ЭМТ	0	3	2	3	1	2	3	8
14.	Цогтцэций сумын ЭМТ	2	7	1	5	2	3	5	15
15.	Даланзадгад сум	30	38	28	38	32	46	90	122

Аймгийн хэмжээнд зонхилон тохиолдож буй хорт хавдрын өвчлөл

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН САЛБАРЫН
УДИРДАХ АЖИЛТНЫ ЗӨВЛӨГӨӨН 2022

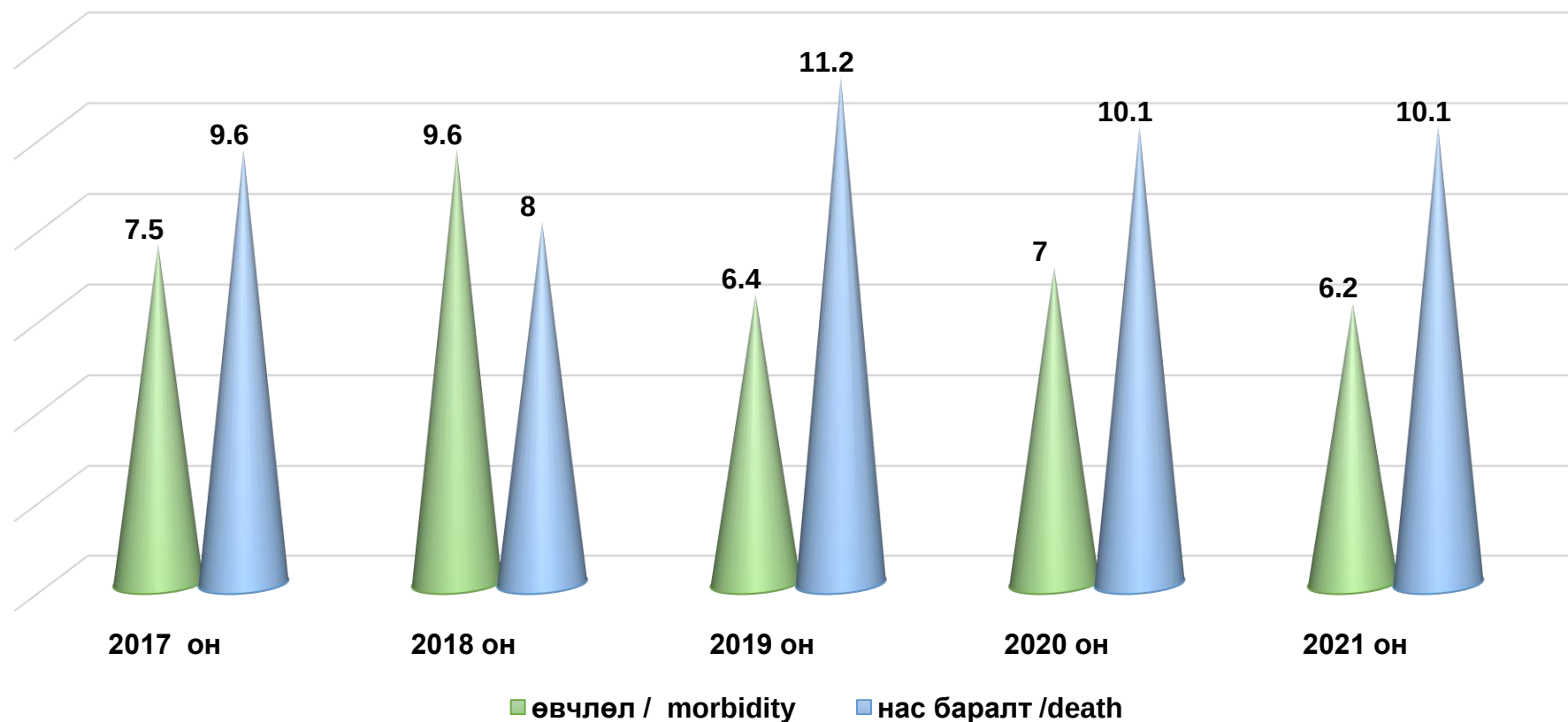

Шинээр оношлогдсон өвчлөлийн 71.8% нь ямар нэг эмчилгээнд хамрагдаагүй байна.

Хорт хавдрын өвчлөл, нас баралт

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН САЛБАРЫН
УДИРДАХ АЖИЛТНЫ ЗӨВЛӨГӨӨН **2022**

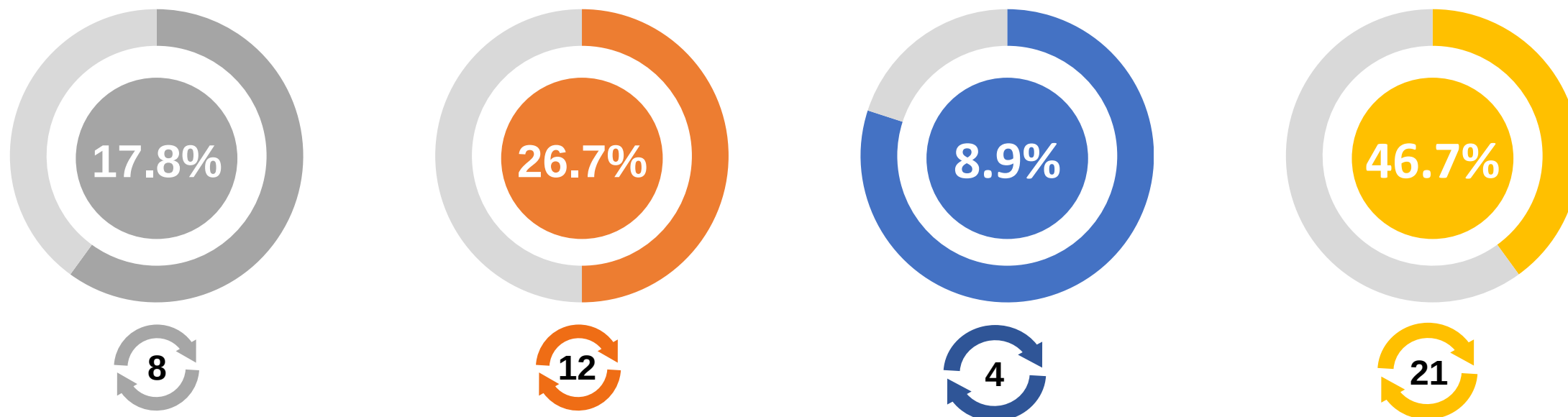

Хорт хавдрын өвчлөл өнгөрсөн оны мөн үеэс 0,8-р буурч, нас баралтын түвшин хэвээр байна. Анх оношлогдсон хавдар өвчний 80% нь 3,4-р шатандаа оношлогдсон ба үүний 71,1% нь тухайн жилдээ нас барсан байна.

2021 онд шинээр оношлогдсон хорт хаврын өвчлөлийн үе шат

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН САЛБАРЫН
УДИРДАХ АЖИЛТНЫ ЗӨВЛӨГӨӨН **2022**

Нийт хавдраар оношлогдож буй иргэдийн 46.7% нь 4-р шатандаа оношлогдож нарийн мэргэжлийн эмчийн хяналтад орж байна.

Хорт хавдрын өвчлөлийн насны ангилал

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН САЛБАРЫН
УДИРДАХ АЖИЛТНЫ ЗӨВЛӨГӨӨН 2022

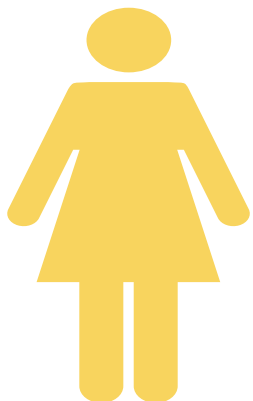
Боловсролын түвшин

Бага,
боловсролгүй
24

Дунд
боловсролтой
12

Суурь
боловсролтой
8

Мэргэжил,
техникийн
боловсролтой
1

18

Эрэгтэйчүүд илүү өвчлөл өндөртэй

27

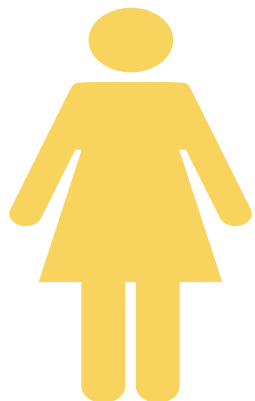
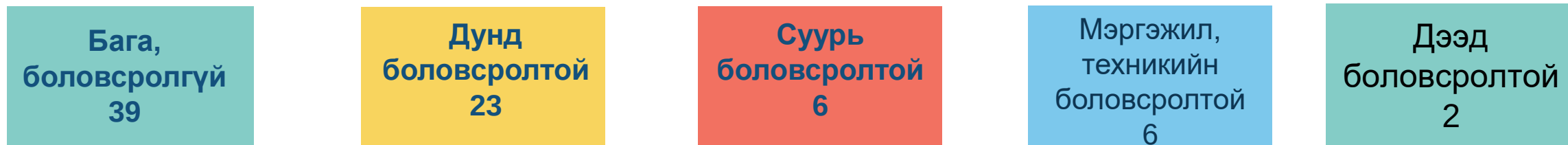

Хорт хавдрын шалтгаант нас баралт

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН САЛБАРЫН
УДИРДАХ АЖИЛТНЫ ЗӨВЛӨГӨӨН 2022

Боловсролын түвшин

41

Эмэгтэйчүүдийн дундаж наслалт өндөр

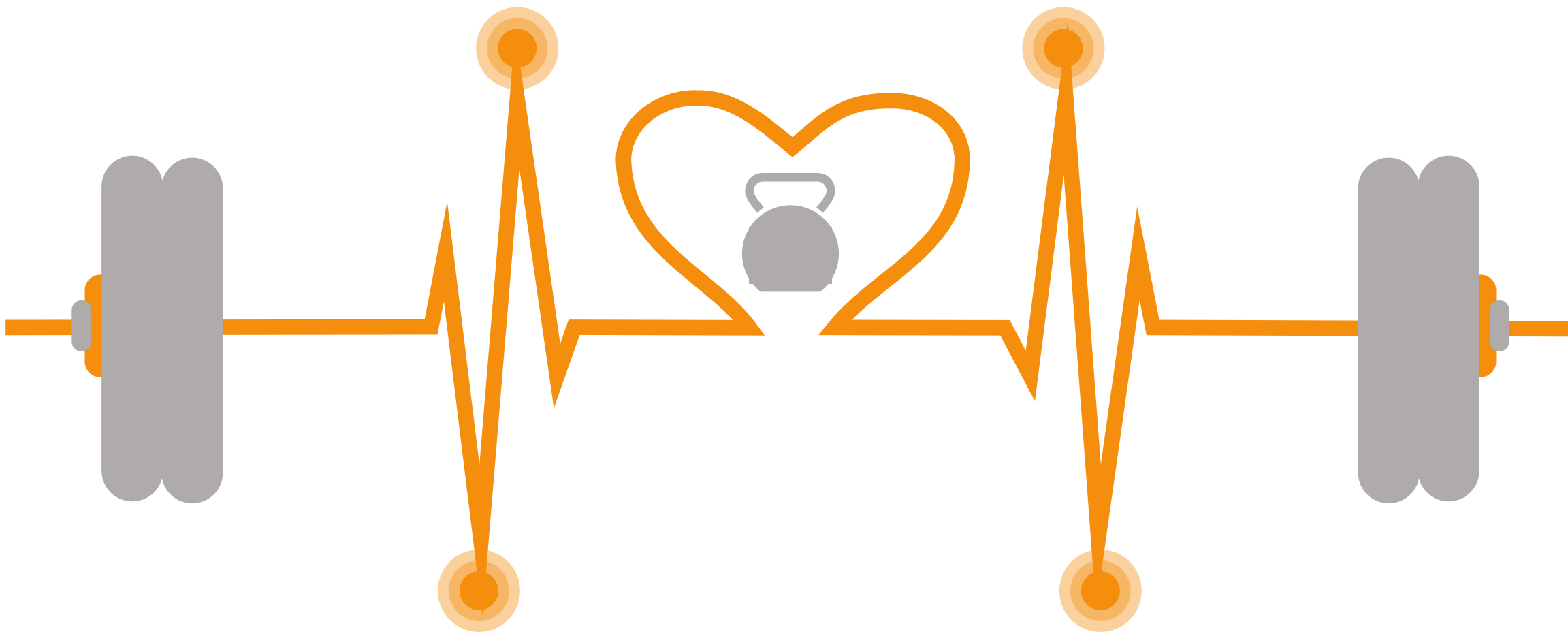
33

Сэргийлж болох өвчлөл, нас баралт

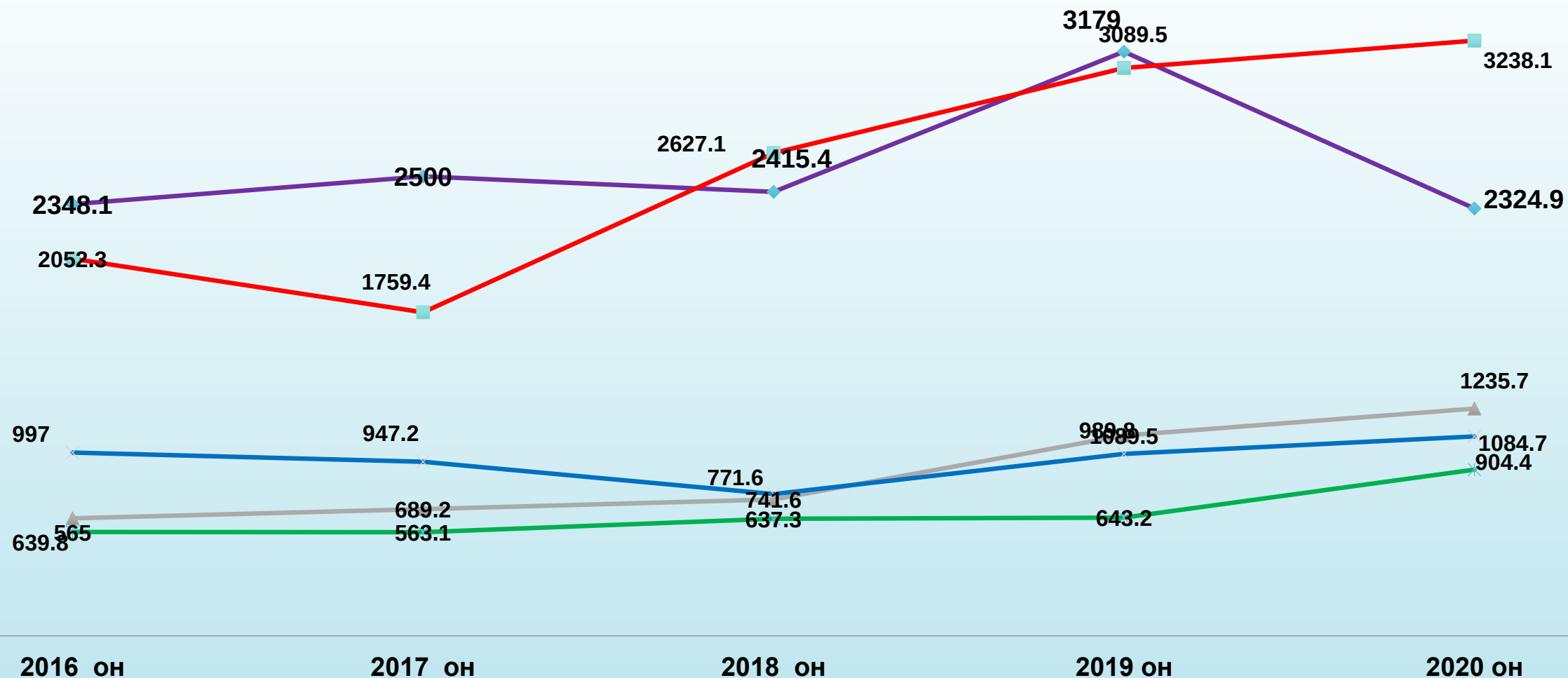
ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН САЛБАРЫН
УДИРДАХ АЖИЛТНЫ ЗӨВЛӨГӨӨН 2022

Хүн амын өвчлөлийн тэргүүлэх шалтгаан /сүүлийн 5 жилээр/

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН САЛБАРЫН
УДИРДАХ АЖИЛТНЫ ЗӨВЛӨГӨӨН **2022**

—◆— Амьсгалын замын/ respiratory system

—■— Хоол боловсруулах/digestive system

—▲— Шээс бэлгэсийн/ genito-urinary system

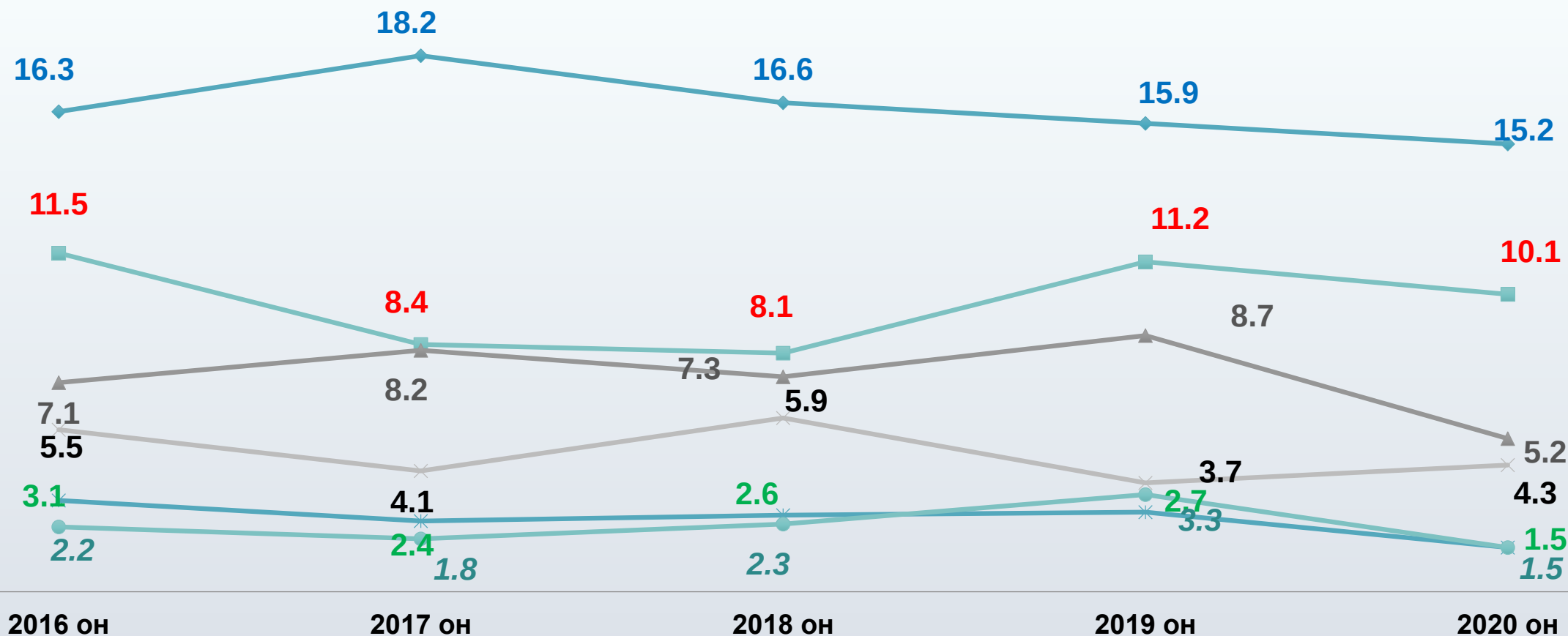
—×— цусны эргэлт/ circulatory system

—*— Мэдрэлийн эмгэг

Хүн амын нас баралтын тэргүүлэх шалтгаан /сүүлийн 5 жилээр/

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН САЛБАРЫН
УДИРДАХ АЖИЛТНЫ ЗӨВЛӨГӨӨН **2022**

◆ Цусны эргэлт/ circulatory system

■ Хавдар/ neoplasms

▲ Бэртэл хордлого/ injury, poisoning

× Хоол боловсруулах/ digestive system

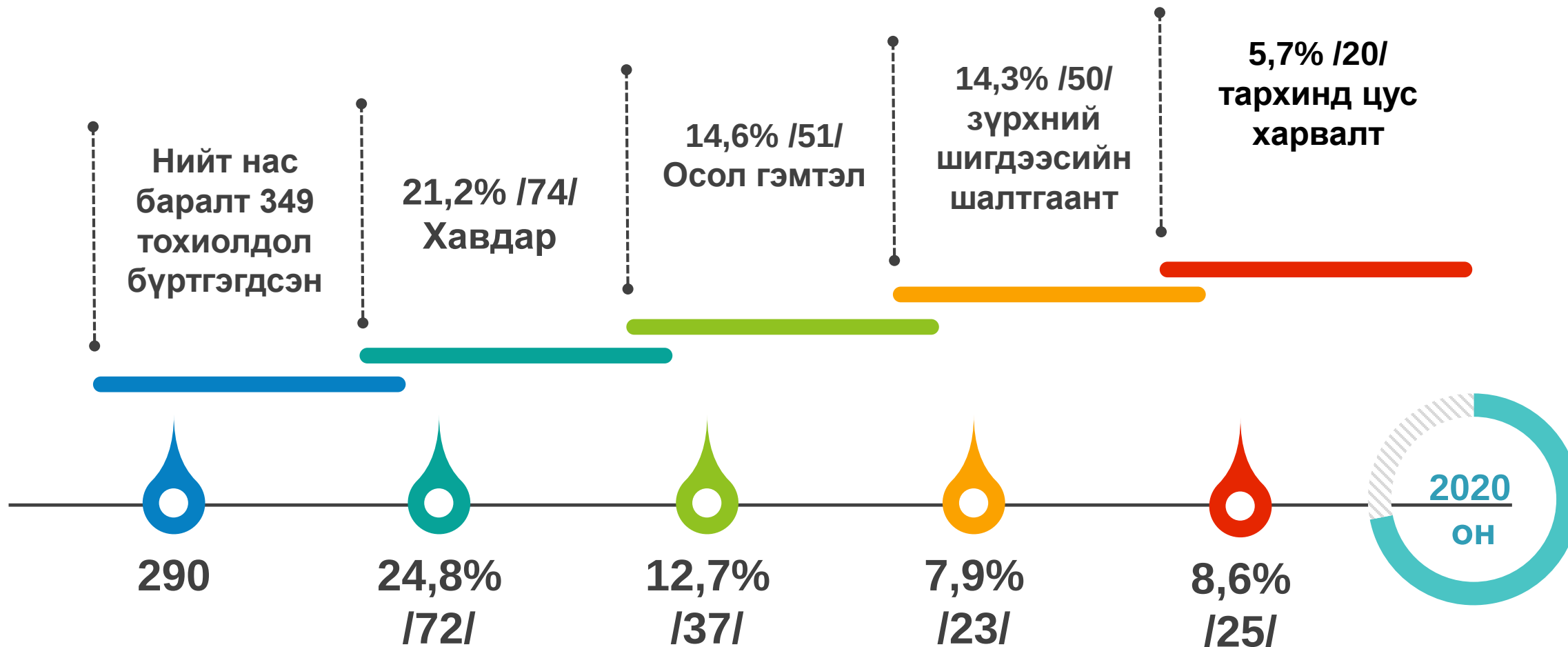
* амьсгалын зам/ respiratory system

● перенатал үе/ perinatal period

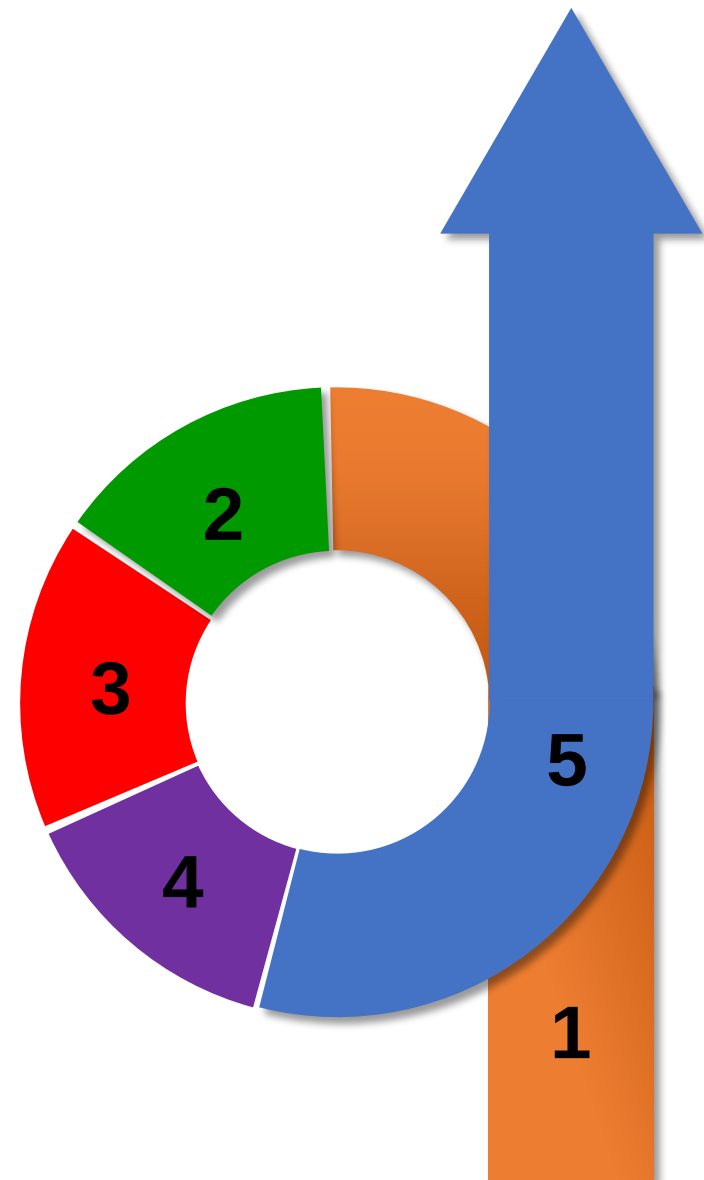
Сэргийлж болох нас баралтын үзүүлэлт

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН САЛБАРЫН
УДИРДАХ АЖИЛТНЫ ЗӨВЛӨГӨӨН **2022**

Цаашдын чиг хандлага

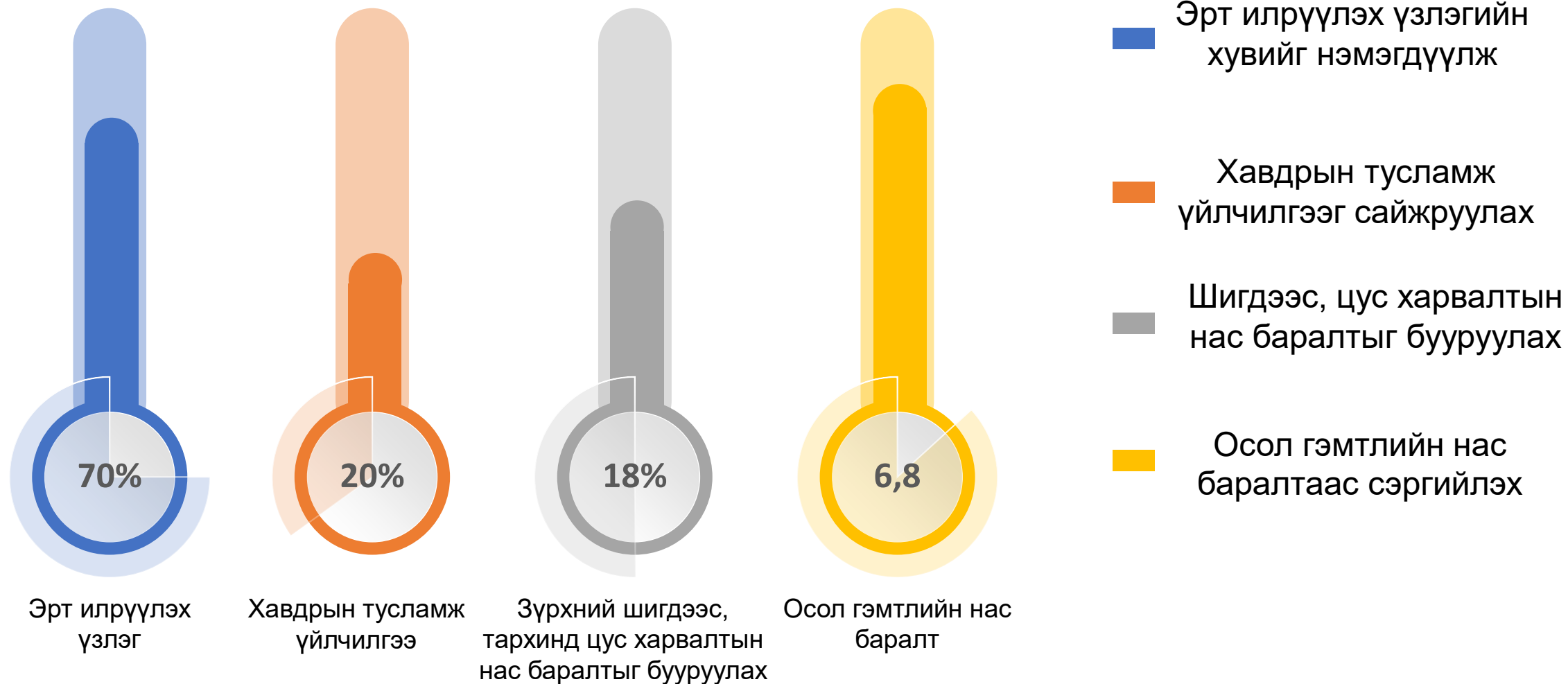

1. Нийт үзлэг 331896 хийгдсэн. Үүнээс хамрагсдын 41,9% нь эрэгтэй
2. Эрт илрүүлэгт хамрагсдын 45.9% нь эрэгтэй
/2021 оны эцсийн байдлаар артерийн даралт ихсэх өвчний улмаас 1286, чихрийн шижингийн улмаас 210 хүн тус тус хяналтад эмчлэгдэж байна./
3. Нас баралтын 349 тохиолдол бүртгэгдсэн нь өнгөрсөн оноос 59 тохиолдлоор нэмэгдсэн. Нийт нас баралтын 57,3% нь /200/ эрэгтэй.
/Нийт нас баралтад сэргийлж болох нас баралтаас хорт хавдар 21,2%-г, осол гэмтэл 14,6%, зүрхний шигдээс болон хомсдох өвчин 14,3%, тархинд цус харвалт 5,7% байна./
4. Хорт хавдрын шалтгаант өвчлөлийн 60% нь эрэгтэй
5. Нас баралтын 45.2% нь 60-с доош насны харьцангуй залуу хүмүүсийн эндэгдэл эзэлж байна.

Сэргийлж болох өвчлөл, нас баралтыг бууруулах

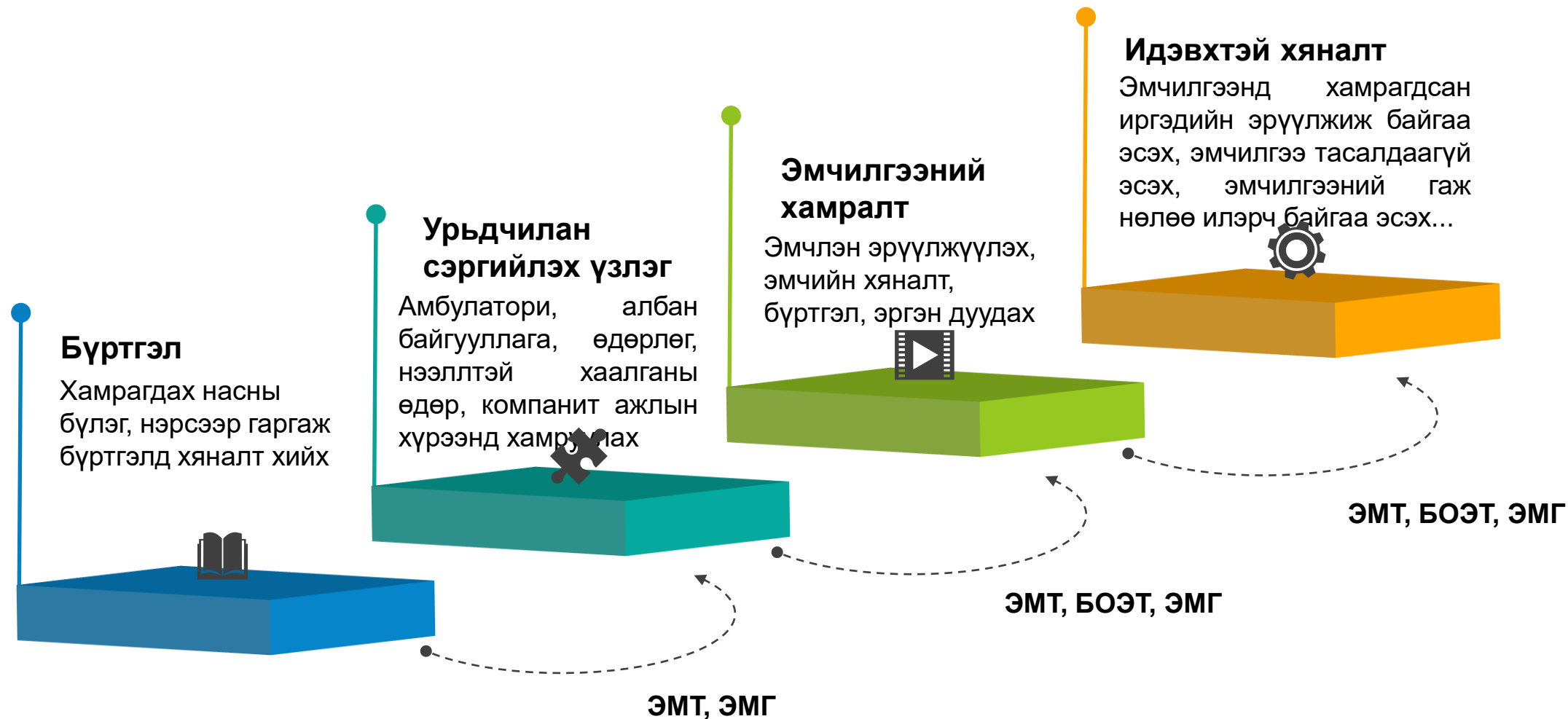
ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН САЛБАРЫН
УДИРДАХ АЖИЛТНЫ ЗӨВЛӨГӨӨН **2022**

Эрүүл мэндийн байгууллагуудын оролцоо хамтын ажиллагаа

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН САЛБАРЫН
УДИРДАХ АЖИЛТНЫ ЗӨВЛӨГӨӨН **2022**

Өөрийн эрсдэлийг үнэлэх

- Өөрийн эрсдэлийг үнэлэхийн тулд та үүнийг мэдэх хэрэгтэй
- Та дараах мэдээллийг цуглуулах хэрэгтэй:
- тамхи татдаг эсэх
- таны нийт болон HDL холестеролын түвшин
- таны цусны даралт
- Чихрийн шижин, бодисын солилцооны хам шинжийн нотолгоо байгаа эсэх
- Та нас, өндрөөсөө илүүдэл жин байгаа эсэх
- ойр дотны хүмүүс зүрхний дутагдалтай өвчтэй байсан эсэх
- Энэ мэдээллийг ашиглан *бага, дунд буюу өндөр* гэсэн гурван ангиллын аль нэгийг багтааж болно.
- *Бага эрсдэлтэй ангилалд* байхын тулд дараах бүх зүйлс заавал байх ёстой:
- тамхи татдаггүй
- нийт холестерины хэмжээ 200 мг / дл, HDL холестерол 40 мг / дл-ээс их
- АД-ыг 120-аас бага, диастолын АД 80-аас бага
- Чихрийн шижингийн нотолгоо байхгүй
- илүүдэл жингүй
- зүрх судасны өвчингүй болсон гэр бүлийн түүх байхгүй